

НОБЕЛІВСЬКА ПРЕМІЯ МИРУ 2022

Норвезький Нобелівський комітет вирішив присудити Нобелівську премію миру 2022 року одній особі і двом організаціям.

Лауреати представляють громадянське суспільство у своїх країнах. Протягом багатьох років вони пропагували право критикувати владу та захищати основні права громадян. Вони доклали видатних зусиль, щоб задокументувати військові злочини, порушення прав людини та зловживання владою. Разом вони демонструють важливість громадянського суспільства для миру та демократії.

Цьогорічну премію миру присуджено правозахисникові Алесю Біляцькому із Білорусі, російському правозахисному товариству “Меморіал” та українській правозахисній організації Центр громадянських свобод.

Алесь Біляцький був одним із ініціаторів демократичного руху в Білорусі, що повстав усередині 1980-х років. Він присвятив своє життя розвитку демократії і миру у себе на батьківщині, зокрема заснуванням організації “Вясна” у 1996 р. Підставою стали суперечливі зміни до конституції, які наділили президента диктаторськими повноваженнями і спричинили масштабні демонстрації. “Вясна” підтримала ув’язнених демонстрантів та їхні сім’ї. У наступні роки “Вясна” перетворилася на велику правозахисну організацію, яка документувала застосування владою тортур до політичних в’язнів та виступала проти цього.

Можновладці робили неодноразові спроби змусити Алесь Біляцького замовчати. Його було ув’язнено з 2011 р. до 2014 р. Після масових акцій протесту проти режиму у 2020 р. його було заарештовано знову. Він продовжує перебувати за ґратами без вироку. Попри величезні особисті труднощі, Біляцький не поступився ані на сантиметр у своїй боротьбі за права людини та демократію в Білорусі.

Правозахисне товариство “Меморіал” було створене у 1987 році правозахисними активістами у колишньому Радянському Союзі, які хотіли увічнити пам’ять жертв політичних репресій радянської доби. Лауреат Нобелівської премії миру Андрій Сахаров та правозахисниця Світлана Ганнушкіна виступили одними із засновників. “Меморіал” ґрунтується на

розумінні того, що дослідження злочинів минулого необхідне для запобігання нових злочинів.

Після розпаду Радянського Союзу “Меморіал” став найбільшою правозахисною організацією Росії. Окрім створення центру документування жертв сталінських репресій, “Меморіал” зібрав і систематизував інформацію про політичні репресії і порушення прав людини в Росії. “Меморіал” - найбільш авторитетне джерело інформації про політичних в’язнів у російських в’язницях. Разом з тим, організація була в перших рядах у боротьбі проти мілітаризму, за права людини і правову державу.

Там, де громадянське суспільство поступається автократії і диктатурі, мир, часто, стає наступною жертвою. Підчас чеченських війн “Меморіал” збирав і перевіряв інформацію про зловживання та військові злочини, скоєні російськими або проросійськими силами проти цивільного населення. Через цю роботу у 2009 році було вбито очільницю філії “Меморіалу” у Чечні, Наталію Естемірову.

Діячі громадянського суспільства Росії роками зазнавали погроз, ув’язнення, зникнень і вбивств. Продовжуючи цькування “Меморіалу”, влада ще на ранньому етапі поставила організації тавро “іноземного агента”. У грудні 2021 року було прийнято рішення про примусовий розпуск “Меморіалу” та закриття назавжди центру документації. Рішення про закриття вступило в дію у наступні місяці, однак, людей, які працюють в організації, не закриєш. У коментарі стосовно примусового розпуску голова правління Ян Рачинський заявив: “Ніхто не планує здаватися”.

Центр громадянських свобод було створено у Києві у 2007 році для захисту прав людини і демократії в Україні. Центр незламно працював на зміцнення українського громадянського суспільства, тиснув на владу, щоб Україна ставала повноцінною демократією. Для розвитку України як правової держави Центр виступає за приєднання України до Міжнародного кримінального суду.

Після російського вторгнення в Україну у лютому 2022 року Центр громадянських свобод зайнявся документуванням російських воєнних злочинів проти мирного населення України. Разом зі своїми міжнародними партнерами вони роблять рішучі кроки щодо притягнення до відповідальності осіб, винних у злочинах.

Присуджуючи цьогорічну премію Алесеві Біляцькому, “Меморіалу” та Центрові громадянських свобод, Норвезький Нобелівський комітет хоче відзначити трьох видатних борців за права людини, демократію та мирне співіснування в сусідніх країнах Білорусі, Росії та Україні. Через свою послідовну підтримку цінностей людяності, антимілітаризму та правових принципів цьогорічні лауреати ревіталізували і вшанували бачення Альфреда

Нобеля про мир та братерство — бачення, яке світові зараз потрібне більш як
будь-коли.

Осло, 7-го жовтня 2022 року